

https://doi.org/10.31516/2410-5325.076.09*
УДК 76.071.1(477)Левицький(045)85.15

О. В. Ламонова

Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, м. Київ, Україна

НОВІ ІНТАЛІО АНДРІЯ ЛЕВИЦЬКОГО

О. В. Ламонова. Нові інталіо Андрія Левицького

Розглянуто діяльність Андрія Левицького. Це — цікавий сучасний український графік, широковідомий як в Україні, так і за кордоном, володар низки престижних міжнародних відзнак за найкращі твори в галузі графічного мистецтва. Митець працює в різних графічних техніках — офорт, акватинта, мецо-тинто, суха голка, але суто термінологічно надає перевагу західному визначенню «інталіо», яке так чи інакше об'єднує їх усі. Нові інталіо Андрія Левицького, зокрема виконані протягом 2019–2022 рр., демонструють широкий розмаї пошуків митця. Він звертається до безпредметного мистецтва («Temperate test of Nature», «Archers sweet surrender» (об. — 2001), «Dukedom Day», «Dukedom Night» (об. — 2020)), експериментує із формою, композицією та колористичним рішенням своїх творів («Дерево жука. Сад» (2019), «On the Bridge» (2021)). Особливо ж привертає увагу поява в графіці художника персонажів як дещо символічних, так і достатньо повноцінних («Toros Bravos», «Motus Animi Continuus», «Поема про хінне дерево (Жан Лафонтен)», «Игрокъ. Достоевський vs Толстой» (усі — 2021)). Це може свідчити про початок зовсім нового періоду в його графіці.

Ключові слова: *Андрій Левицький, українська графіка 2000–2020-х рр., інталіо.*

O. V. Lamonova. New intalios of Andrii Levytskyi

The purpose of this study is to analyze in detail the most characteristic and expressive intalios of Kyiv graphic artist A. Levytskyi, created in recent years, in particular “Beetle’s tree. Garden” (2019), “Dukedom Day”, “Dukedom Night” (both — 2020), “Toros Bravos”, “On the Bridge”, “Motus Animi Continuus”, “Poem about the cinchona tree (Jean de la la Fontaine)”, “The player. Dostoevsky vs Tolstoy” (all — 2021).

The methodology. A. Levytskyi is an interesting modern Ukrainian graphic artist. The vast majority

of publications about the artist’s creativity are just for reference or popular science (Katerynenko (2011), Lamonova (2003, 2022)). This is especially true for foreign editions (d’Arcy Hughes, Vernon-Morris (2008)). Several articles in the periodicals are devoted to the artist’s personal exhibitions (Lamonova (2004, 2004, 2004, 2009)) and his participation in group projects (Lamonova (2010)). Publications in professional editions, with one exception (Kvitka (2013)), also relate to the exhibition activities of the artist (Lahutenko (2001), Lamonova (2010)).

The results. In the new intalios, in particular those created during 2019–2022, A. Levytskyi resorted to various innovations and experiments. He turns to non-figurative art, experiments with the form, composition and color scheme of his works. Particularly noteworthy is the emergence in the artist’s graphics of characters, both somewhat symbolic and quite full-fledged.

The scientific topicality. This material is the first scientific publication about the creativity of A. Levytskyi.

The practical significance. The research is a part of the individual planned theme of the author “Ukrainian graphics of 2000–2020 as a variety of author’s formal and stylistic interpretations” and the general planned theme of the Department of Fine and Decorative-applied Arts of M. T. Rylskyi Institute of Art History, Folklore and Ethnology of National Academy of Sciences of Ukraine “Domestic artistic and art history experience in the dimension of modern interpretive and historical and cultural strategies”.

Conclusions. A. Levytskyi’s new intalios, in particular created during 2019–2022, demonstrate a wide range of artist’s searches. Particular attention is drawn to the emergence on the artist’s intalios of characters, both somewhat symbolic and quite full-fledged. This may indicate the beginning of a very new period in his creativity.

Keywords: *Andrii Levytskyi, Ukrainian graphics of the 2000–2020s, intalio.*

* This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Постановка проблеми. Андрій Левицький — цікавий сучасний український графік, широковідомий як в Україні, так і за кордоном, володар низки престижних міжнародних відзнак за найкращі твори в галузі графічного мистецтва. Майже всі свої роботи художник створив уже після 1991 р., але наукове вивчення доробку митця фактично лише розпочинається. Цей матеріал є першою науковою публікацією про творчість Андрія Левицького.

Зв'язок із науковими чи практичними завданнями. Дослідження є частиною індивідуальної планової теми автора «Українська графіка 2000–2020-х рр. як різноманіття авторських формально-стилістичних інтерпретацій» і загальної планової теми відділу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України «Вітчизняний художній та мистецтвознавчий досвід у вимірі сучасних інтерпретаційних та історико-культурних стратегій».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість публікацій про творчість Андрія Левицького має довідниковий або популярний характер (Катериненко (2011), Ламонова (2003, 2022)). Це стосується зокрема й закордонних видань (d'Arcy Hughes, Vernon-Morris (2008)). Кілька статей у періодичній пресі присвячено персональним виставкам митця (Ламонова (2004, 2004, 2004, 2009)) та його участі в групових проєктах (Ламонова (2010)). Публікації у фахових виданнях, за єдиним виключенням (Квітка (2013)), також стосуються виставкової діяльності художника (Лагутенко (2001), Ламонова (2010)). Фактично ця стаття є першою науковою публікацією про творчість Андрія Левицького.

Мета статті — докладно проаналізувати найбільш характерні та виразні інталью київського графіка Андрія Левицького, створені протягом останніх років, зокрема «Дерево жука. Сад» (2019), «Dukedom Day», «Dukedom Night» (об. — 2020), «Toros Bravos», «On the Bridge», «Motus Animi Continuus», «Поема про хінне дерево (Жан Лафонтен), «Игрокъ. Достоевський vs Толстой» (усі — 2021).

Виклад основного матеріалу дослідження.

Андрій Левицький¹ — цікавий сучасний український графік, широковідомий як в Україні, так і за кордоном. Митець працює в різних графічних техніках — офорт, акватинта, мецо-тинто, суха голка, але суто термінологічно віддає, особливо зараз, перевагу західному визначенню «інталью», яке так чи інакше об'єднує їх усі.

На межі 1980–1990-х рр. художник виконав серію, присвячену Києву, де поєднав загальновідомі архітектурні пам'ятки із символічними та алегоричними образами («Будинок Городецького», «Київська Лавра», «Андріївська церква», «Богородиця» (усі — 1987–1990 рр.)). Тему було продовжено в серіях «Мій Київ-1» та «Мій Київ-2» (об. — 1996). Найвиразнішими творами Андрія Левицького стали «панорами» — довгі горизонтальні фризи («Road to Town», «Love Comes in The Town» (об. — 2002), «Talking to myself» (2004), «Pine Spirit», «Dreamscape» (2005)); різновидом «панорами» можна вважати також вертикальний «сувій» («Geografica Nova» (2007)). «Панорами» є своєрідними уявними пейзажами, у яких фентезійна архітектура гармонійно поєднується з прекрасними природними мотивами, особливе місце серед яких належить улюбленим графіком деревам. Також «панорами» містять численні музичні асоціації, натяки на особисті спогади та враження автора, що надає їм відвертості та інтимності. Тематично до «панорам» примикає й робота «Мій острів» (2010). Тема техніки, яка підкорює різні стихії — землю, воду, повітря — але при тому не псує та не знищує навколишнє середовище, а радше стає його продовженням та органічною частиною, виникає в інталью «Railroad», «ABIA», «Комети», «Польоти» (усі — 2009), «Aerostation» (2013), серіях «Вітрильники» (2017) і «Вітрильники-2» (2018). Чимало творів Андрія Левицького присвячено також деревам («Дерево» (2013), «My Trees», «My Life» (об. — 2014), «My Greece» (2018)). Своєрідний підсумок своєму розумінню гармонії художник підводить в аркушах «Гіпопотам і ромашка» (2012) і «Равлик» (2013), де всі без винятку живі мешканці Землі, а також вітрильники та ретро-літаки, співіснують у щільному, але мирному та дружньому сусідстві.

1. Художник народився у Києві, у 1961 р. У 1992 р. закінчив Українську академію мистецтв (нині — Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури), де його викладачами були М. Деревус, М. Компанець, А. Чебикін, Г. Якутович. Учасник всеукраїнських і зарубіжних мистецьких виставок від 1987 р. Перша персональна виставка художника відбулася в 1992 р. у Мюнхені, друга — в Токіо (1995–1996 рр.), третя — знову в Мюнхені (1996). Також персональні виставки Андрія Левицького неодноразово (2002, 2005–2006, 2008–2009, 2011–2012 рр.) проходили в Києві. Окремі роботи графіка зберігаються в Музеї історії Києва, Чернігівському художньому музеї, а також у Громадському музеї м. Кремона (Італія), Музеї графічного мистецтва у Стамбулі (Турція), Муніципальному будинку м. Глівіце (Польща). Член НСХУ (1992). Лауреат Мистецької премії ім. О. Данченка Київської організації НСХУ (2007), володар низки міжнародних відзнак за найкращі твори в галузі графічного мистецтва.

Усі роботи, про які йшлося досі, є, так чи інакше, «предметними». Але творчість Андрія Левицького ними не вичерпується. Вже на початку «нульових», тобто одразу після «київських» офортів та ще до перших «панорам», він створює дві суто абстрактні роботи, де досить емоційно та впевнено (самовпевнено?) експериментує одразу з усім арсеналом безпредметного мистецтва — формою, фактурою, кольором, плямою, лінією, мазком... Техніка цих творів визначається як «авторський моно-друк, колаж», але, на відміну від більшості творів художника (зокрема усіх тих, про які йшлося вище!), які демонстрували саме можливості графіки, інталію, офорту та майстерність митця в оволодінні цими можливостями, абстрактні роботи можуть здатися... тільки що не живописом! Це доволі несподівано, тим більше, що експеримент виявився унікальним, а з кольорами Андрій Левицький протягом довгого часу був, так би мовити, коректним, щоб не сказати — дуже обережним.

Перший з аркушів 2001 р. має назву «Temperate test of Nature» (тобто «Помірне випробування природи»), другий — «Archers sweet surrender» (тобто «Стрільці солодкої поразки» або «Стрільці солодкого полону»). За зізнанням Андрія Левицького, обидві — «Просто мої назви», отже, нібито не мають ніякого змістового навантаження окрім того, що міститься в самих назвах — і безпосередньо в самих роботах. Так чи інакше, у «Помірному випробуванні природи» відчувається певний екологічний меседж (тим більше, що до проблем екології автор «Гіпопотама та ромашки» і «Равлика» очевидно небайдужий). Що ж до другої назви, то її подібність із назвою пісні Джона Денвера «Sweet surrender»² все ж таки навряд чи є випадковим співпадінням.

Отже, «Temperate test of Nature» — моторошнувата, нестала, можна навіть сказати — емоційна, а головне — небезпечна конструкція із гострих відламків або, краще сказати, осколків. Яким саме чином вони поєднані один з одним — не зовсім ясно, але найлогічнішим здається варіант із певною загальною «осною», до якої усі ці склоподібні «гострі кути» просто устроюються, причому червоні лінії тоді сприймаються як болісні та глибокі «порізи», один з яких навіть кровоточить... Чию «природу» ви-

пробують на міць так жорстоко — однозначно не зрозуміло, але — може, саме людську?

«Archers sweet surrender», навпаки, створює враження цілком позитивне — чи то дитячий малюнок, чи то витвір (наприклад, текстильний) якогось невизначено-народного (індіанського?) мистецтва, чи то, врешті-решт, безневинна, навіть досить веселенька психоделіка. Яскраві, але неагресивні кольори, горизонтальні «смуги», доповнені різноманітними цікавими елементами, серед яких, до речі, повністю губляться кілька сумнівних «трикутників», таких небезпечних у попередньому творі — усе це насичує «Archers sweet surrender» ритмами та енергетикою, достатньо несподіваними для радше медитативної за настроєм творчості Андрія Левицького.

Але, так чи інакше, наступні «непредметні» роботи з'явилися в графіці художника набагато пізніше, аж у 2020 р. Це були інталію «Dukedom Day» (тобто «Герцогство День») і «Dukedom Night» («Герцогство Ніч»). Андрій Левицький виконав їх як частину серії під інтригуючою, схожою на старовинний танець, назвою «Quranta», буквальный переклад якої (з італійської) — «Сорок»³. Що ж безпосередньо до двох «Герцогств», то вони утворюють безсумнівний диптих — адже, по суті, майже повторюють одне одного, відрізняючись лише колористичним рішенням. У «Дні» рішення це виявляється досить непростим і навіть дещо зухвалим: великі площини чорного із загадковим, фосфоричним, «рентгеновим» мерехтінням і одночасно — зеленкувато-брунатний, коралово-червоний, навіть кілька іскор жовтого, який сприймається як чисте золото (якщо це, звичайно, не спогад про сусальне золото, що його художник використовував для своїх «панорам...»). «Ніч», звичайно ж, значно скромніша та потаємніша — тут впевнено панують чорний і сіро-зелений, хоча крізь них, немов крізь попіл, і мерехтить щось холодно-рожеве.

Ми віднесли обидва «Dukedom» до безпредметних творів Андрія Левицького, але маємо зазначити, що безпредметність ця — оманлива. На відміну від безкомпромісної абстрактності «Temperate test of Nature» і «Archers sweet surrender», складна фактура цих інталію впевнено мімікрує під щось не просто реальне, але й... живе. Звичайно, можна сприймати обидва «Гер-

2. До речі, авторство Джона Денвера (1943–1997) не може не «увімкнути» певні додаткові алюзії — екологічну спрямованість творчості американського фолк-музиканта, його реакцію на Чорнобильську трагедію, виступ у Києві 1987 р. («Я хочу, щоб усі знали, що я відчуваю величезну повагу до мешканців Києва і мешканців Чорнобиля — я поважаю їхню сміливість, їхню мужність»), врешті-решт, трагічну загибель в авіакатастрофі.

3. Насправді «усі роботи були виконані в першому ковідному карантині, “Quranta” – сорок – 40 днів» (пояснення А. Левицького).

цогства» як віртуозне та дещо надмірне нагородження суто геометричних елементів, ювелірно розв'язане «завдання з безпредметності». Але набагато пліднішими здаються асоціації із, наприклад, кристалічними структурами, що поступово «розростаються», заповнюючи певний простір, і навіть більше — із водоростями (навіть не обов'язково мікроскопічними!) чи травами, які утворюють такі собі «хащі» або, в крайньому випадку, плетення (як там у Сей-Сьонагон — «Трава «циновка для п'явок»»), підпорядковані своїм власним законам. Складна композиція обох інталіо, де поєднано чотирикутні, трикутні, круглі елементи, а також складні за формою «осколки», посилює подібність обох творів до такої собі науково-популярної ілюстрації, де ті чи інші фрагменти «збільшуються» для зручності читача. Із такої позиції «Герцогства» починають сприйматися як варіації на тему «рукопису Войнич»⁴: нібито і цілість майже бездоганна, і почерк абсолютно «читабельний», й ілюстрації численні й детальні, а — загадка без жодної хоч би «зачіпки»!

Наступний, 2021 р. виявився для Андрія Левицького досить плідним (можливо, з причини того ж самого карантину), і «безпредметними» творами його найновіша графіка не обмежується.

Передусім має сенс відзначити чергову появу серед «тих, хто може пробудити фантазію» (Катериненко, 2011) архітектурних мотивів — хоча, звичайно ж, «суб'єктивно сприйнятих». Йдеться, зокрема, про нове інталіо Андрія Левицького — «On the Bridge» («На мосту», 2021).

Несподіваний формат — тондо — зустрічався в графіці митця й раніше, хоча й не так безпосередньо. Зокрема, «My Greece» («Моя Греція», 2018, інталіо, авторський друк, колаж) — це фактично також тондо, об'єднане в єдину композицію із «рамою», яку утворюють чотири довгих вузьких «фризи». А ось у 2021 р. художник створив аж три тондо — «On the Bridge», «Motus Animi Continuus» («Безперервний рух розуму»), а також «Toros Bravos» («Бойові бики»). До речі, може скластися враження, що «Бики» утворюють із «Мостом» щось подібне до «диптиху» (такий собі «Іспанський диптих»). На користь такого припущення нібито свідчать однаковість

форматів, синхронність часу створення, а також, звичайно ж, стилістична близькість обох інталіо. Але сам художник будь-яку спільність цих своїх творів заперечує.

Так чи інакше, «On the Bridge» безсумнівно «вкорінена» в графіку Андрія Левицького попередніх років, передусім, звичайно ж, у його «панорами». Скажімо більше: простори, через які прямують три «віадуки» із монументальними підпорами та різної форми й довжини арками, заповнені ажурними архітектурними конструкціями та хащами дерев. Інакше кажучи — це «bridges», прокладені крізь «панорами»! А ось коментар-пояснення самого художника («Це мої мости — не конкретний міст — міст між народами, містами та інше») дозволяють тематично зблизити «On the Bridge» також з іншими інталіо — «Railroad» і, певною мірою, «Aerostation» (адже подорож, яка дозволяє долати простір і до того ж об'єднує різних «пасажирів», — це також своєрідний «міст між народами, містами та інше»).

Втім, є й певні авторські новації. По-перше, це шрифтова складова (назва твору, запропонована в прямому та дзеркальному відображенні). Різні інтригуючі написи зустрічалися й у панорамах (згадаємо «Every day I have a Blues» у «Talking to Myself!»), але вперше текст відіграє таку помітну (хоча й суто декоративну) роль у загальній композиції твору. Крім того, в «On the Bridge» Андрій Левицький досить активно й цікаво використовує колір. Звичайно, серед його творів і раніше зустрічалися більш-менш «кольорові» (як от «Golden Fishes» (2001), те ж саме «Temperate test of Nature», а особливо — «Archers sweet surrender»). І все ж таки зазвичай митець віддає перевагу золотавому, золотаво-зеленкуватому, бурштиновому та сепійно-брунатному, втім, усіх можливих відтінків і поєднань. Але колорит «On the Bridge» побудовано інакше й досить елегантно: темно-сіра, із дещо зеленкуватим відсвітом, фактура «мостів» та «хащ» доповнюється «краплями» темно-червоного, золотавого та вохристого. До речі, таке колористичне рішення зближує «On the Bridge» ще з одним інталіо — «Дерево жука. Сад» (2019)⁵, екологічний (знов-таки) задум якого художник пояснив так: «Це велике дере-

4. Славетний криптографічний рукопис (кодекс), створений приблизно у 1404–1438 рр. (його документована історія простежується з XVI ст.). Написаний невідомою (можливо, штучною) мовою із використанням унікального алфавіту. Містить кілька розділів (їхні умовні визначення — «ботанічний», «астрономічний», «біологічний», «космологічний», «фармацевтичний», «рецептурний») та численні ілюстрації (переважно зображення рослин, більшість яких неможливо ідентифікувати). Назву отримав через американського книготорговця польського походження Міхала Вілфріда Войнич (1865–1930; до речі, чоловік відомої англійської письменниці, авторки роману «Овод» Етель Ліліан Войнич (1864–1960)), який придбав рукопис у 1912 р. За деякими припущеннями, є містифікацією (можливо, самого Войнич). Джон (Іван) Стойко (1916–2007) вважав, що текст рукопису Войнич написано українською мовою.

во — притулок великих жуків. Обоє потребують нашої підтримки та захисту. Для мене, художника, єдиною можливістю захистити їх є Інталіо, техніка, в якій я працюю».

Про інше своє інталіо-тондо 2021 р. Андрій Левицький пише: «“Toros Bravos” — улюблена тема “Тавромахія”, бій з Биком, де перемога, звичайно ж, Бика!». Подібно до теми дерев, «Тавромахія» осяяна славетними, більше того — класичними іменами, хоча й менш інтернаціональними: адже, звичайно, до неї зверталися передусім іспанські митці, як от Франсіско Гойя, Пабло Пікассо (і зверталися, нагадаємо, також як графіки-офортисти). Втім, український митець «апелює» перш за все не до них, а радше до первісного мистецтва, подібного до розписів у печері Альтаміра (до речі, також на території Іспанії).

Як мінімум за двома позиціями «Toros Bravos» у доробку художника — вже навіть не новація, а експеримент. Колористичне рішення цього інталіо є взагалі унікальним. Це вже не елегантна «інкрустація» окремими кольоровими «рубінами» чи «топазами», як «On the Bridge» чи «Дерево жука. Сад». Це ефектне, «соковито-барвисте» зіставлення чорного, жовтого та червоного, із брунатними та рожевими «доповненнями», причому не «живописне» (чи краще сказати все ж таки — «псевдоживописне»), як у «Archers sweet surrender», а суто графічне. А ще «Toros Bravos» сповнені енергій та динамізму, і це вже повна несподіванка! Адже чого вже там: графіка Андрія Левицького зазвичай — медитація, спомин, спогад, мрія, блюз, повільний рух, розмова із собою. Навіть підкорення простору відбувалося тут абсолютно неагресивно (і, до речі, якимось безшумно). Але Тавромахія — це битва! Нехай — битва-гра, битва-вистава, але із справжньою небезпекою, а якщо вже за правилами — то зі справжньою кров'ю та навіть справжньою смертю! До речі, з такої точки зору «Toros Bravos» сприймається як паралель до ще однієї нової роботи Андрія Левицького — «Motus Animi Continuus», яка — також енергія та динаміка, а у певному значенні — також битва, хоча тепер — не «постановна», а радше віртуальна, подібно до шахової партії.⁶ Додамо, що колористичне рішення «Motus Animi Continuus» — досить... агресивне доповнення традиційної «чорно-сріблястої»

графічної гами жовтими, темно-червоними та (увага — адже це вперше у творчості Андрія Левицького!) синіми «акцентами», а за формою це інталіо — також тондо.

Втім, найважливіша новація «Toros Bravos» і «Motus Animi Continuus» — навіть не в динаміці та колориті. Вона — передусім в окремих, але безсумнівних рухах у напрямі, який (за аналогією з відомим терміном Хосе Ортегі-і-Гасета «дегуманізація мистецтва») можна (зізнаємося, дещо легковажно) визначити як де-дегуманізацію — ну, нехай не мистецтва загалом, але графіки Андрія Левицького певного («поч. 20-х рр. ХХІ ст.») періоду — безумовно. А виявляється це явище в тому, що на інталіо київського художника з'явилися *люди*.

Будемо чесними та гранично відвертими — це сталося якось... раптом! Тому що (якщо... озирнутися) в останній (і першій?) раз люди як *персонажі* відвідали особистий простір митця аж на межі 80-90-х рр. *минулого* століття — у «Будинку Городецького» та «Опішні». А далі — далі були крихітні «туристи» серед дух перехоплюючих пам'яток «Мого Києва», такі ж самі крихітні «воздухоплавці» — ну і, зізнаємося, трохи більші пасажери чотирьох загадкових потягів «Railroad». Оскільки правил без винятків не існує, згадаємо також «АВІА» — хоча тутешні браві ретро-авіатори та романтичні ретро-авіаторші у певному сенсі — лише спогади та мрії, а можливо — й символи... А головне — хіба можуть всі ці «вершини еволюції», навіть одночасно, кількісно конкурувати зі створеними за ті ж роки комахами-рибами-птахами-тваринами, не кажучи вже про ДЕРЕВА?!

А ось тореро в «Toros Bravos» — персонаж якщо й не «повнокровний», то цілком реальний. До речі, тореро на інталіо ніби-то два, але насправді це все ж таки — один персонаж, просто відтворений «у динаміці», двома «кадрами»-рухами (що ж до бика, то кількість його кадрів-рухів треба буде ще порахувати — якщо виникне таке бажання!). І нехай, згідно із задумом художника, перемаже врешті-решт бик, але перемога ця буде нелегкою, отже — чесною та гідною!

Досить цікавими є й персонажі «Motus Animi Continuus» — умовно кажучи, «гравці». Їхні обличчя, зображені крупним планом (*обличчя*, до того ж *крупним планом* — ви пригадуєте

5. Інталіо отримало другу премію в категорії «Гравірування» на Міжнародному Бієнале друку 2019/2020 (Kitchen Print Biennale 2019/2020) у м. Шарм (Charmes), Франція

6. До речі, подібне зіставлення виникло в живописному триптиху київської художниці Ірини Годунової «Двобій» (1997–1998 рр., скло, олія), стилізованому під середньовічне (романське) мистецтво. Частини триптиху зображували лицарський турнір, дипломатичні перемови та шахову партію, які трактувалися як рівноцінні ситуації.

Рис. 1. Temperate test of Nature (Помірне випробування природи), 2001 р., авторський моно-друк/колаж

Рис. 2. Archers sweet surrender (Стрільці солодкої поразки/полону), 2001 р., авторський моно-друк/колаж

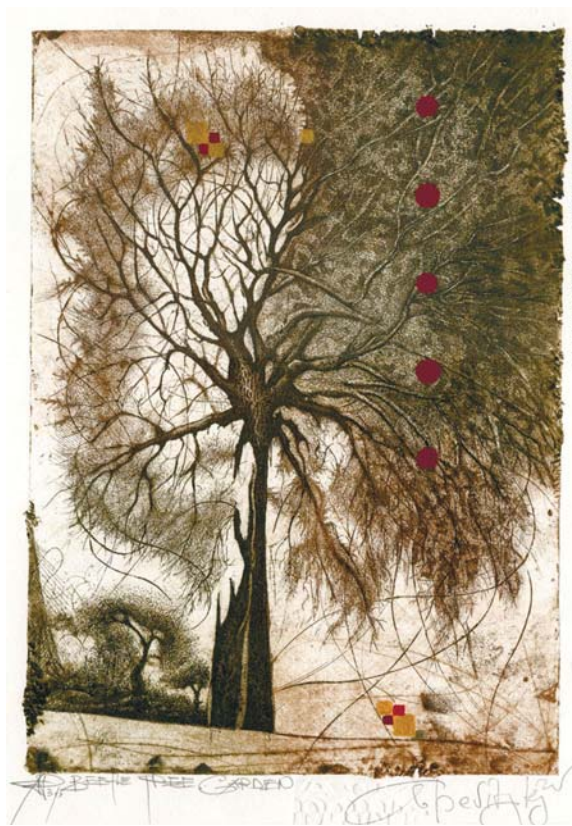

Рис. 3. Дерево жука. Сад, 2019 р., інталіо

Рис. 4. Duketom Day (Герцогство День), серія Quranta (Сорок), 2020 р., інталію

Рис. 5. Duketom Night (Герцогство Ніч), серія Quranta (Сорок), 2020 р., інталію

Рис. 6. Toros Bravos (Бойові бики), 2021 р., інталію

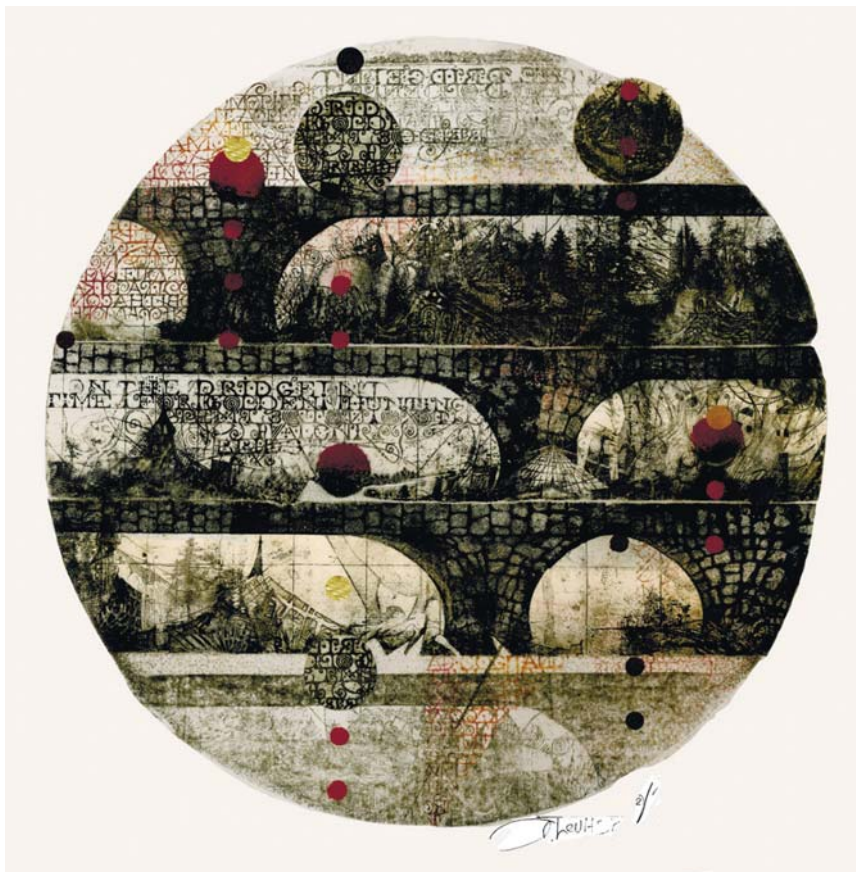

Рис. 7. On the Bridge (На мосту), 2021 р., інталію

Рис. 8. Motus Animi Continuus (Безперервний рух розуму), 2021 р., інталію

щось подібне в графіці Андрія Левицького попередніх років?!), але частково «зрізані» краєм «тондо», «фланкують» динамічну центральну групу дещо загадкових «вершників» у лицарських обладунках. «Гравці» вийшли дещо... моторошнуватими, але виразними, тим більше, що лєвова частка «ефекту» — особливо під час першого погляду — і має належати не їм, а центральним «вершникам». І лише потім, коли захоплення блиском й гуркітом обладунків уже дещо... минеться, вбачаєш раптом тих вдумливих і безжальних «ляльководів»...

А ще минулого року Андрій Левицький взяв участь у барселонському проєкті «Homage à trois» («Данина трьом»), присвяченому ювілярам 2021 р. — Жану Лафонтену (1621–1695), Ф. М. Достоєвському (1821–1881) та Патриції Хайсміт (1921–1995)⁷. Із трьох цих персоналій учасники мали обрати мінімум двох. Український графік обрав, звичайно, передусім автора «Поєми про хінне дерево»⁸. Другий його естамп для цього ж проєкту, «Игрокъ. Достоевский vs Толстой», присвячено іншому ювіляру та побудовано на іншому асоціативному ряді. Але, так чи інакше, митець знов-таки звернувся не до алегорій, а до «персонажів», більше того — до портретів славетних (отже, загальновідомих — зокрема й суто зовнішньо) історичних осіб, більше того — до портретів «крупним планом». Саме тому барселонські естампи сприймаються в доробку Андрія Левицького як дещо шокуєче несподіване. Але це — лише на перший погляд. В усякому разі, із деякими іншими творами «Жан Лафонтен» і «Игрокъ» пов'язані на рівні майже генетичному.

Так, «Жан Лафонтен», автор «Поєми про хінне дерево», несподівано, але безсумнівно продовжує серію... «Дерев»! Адже, як це не дивно, байкар «епохи Людовіка Великого», у традиційній пишній перуці та не менш традиційній краватці-стейнкерк, становить на естампі Андрія Левицького органічне ціле із об'єктом своєї поеми! А ось «Игрокъ» композиційно, а ще більше — тематично перегукується із тондо «Motus Animi Continuuus»: адже в обох творах виникає мотив суперництва, протистояння та одночасно — гри.

За життя письменники-сучасники Достоєвський і Лев Толстой не спілкувалися ніяк — ані особисто, ані заочно. Вони один одного лише... читали та один про одного висловлювалися (Достоєвський — в «Щоденику письменника», Толстой — лише в приватному листуванні). Але починаючи, як мінімум, із відомої монографії Д. Мережковського «Л. Толстой і Достоєвський» (1900–1902), виникло уявлення про них як про — ну, може не суперників, але — дві протилежності або, краще сказати, два «полюси», свого роду «денний» та «нічний» боки російської літератури. Андрій Левицький доводить цей образ до максимальної виразності, об'єднавши великих романістів за картковим столом і додавши в назву «vs» (тобто «versus», «один проти іншого»). Але цікаво, що славетні герої художника, на відміну від «гравців» «Motus Animi Continuuus», фактично... не грають: вони лише чекають, як «ляже карта», а самий процес «гри» від них ніяк не залежить. Чи залежить він від когось взагалі? Якщо гра йде чесно — ні. Але — чи йде вона чесно? Адже ми бачимо лише руки загадкового «банківника», і руки ці, відверто кажучи, довіри не заслуговують — чого варті хоч би їхні довгі нігті або, краще сказати, кігті... А може, це просто жіночі руки? Отже, банківник — жінка: Удача, Доля, Смерть? Що ж до Толстого і Достоєвського, то вони лише заворожено спостерігають... І, врешті-решт, — чи настільки вже важливо, кому з них нарешті пощастить (хоча, нагадаємо, ювілей все ж таки у Достоєвського)?..

Отже, кілька останніх років і особливо 2021 р. можна вважати не просто часом плідної праці, але й, цілком можливо, початком абсолютно *іншого* періоду в графіці київського митця Андрія Левицького.

Висновки. Нові інталію Андрія Левицького, зокрема виконані протягом 2019–2022 рр., демонструють широкий розмаї пошуків митця. Він звертається до безпредметного мистецтва («Temperate test of Nature», «Archers sweet surrender» (об. — 2001), «Dukedom Day», «Dukedom Night» (об. — 2020)), експериментує із формою, композицією та колористичним рішенням своїх творів («Дерево жука. Сад»

7. Патриція Хайсміт — американська письменниця, авторка психологічних детективів, зокрема серії романів про злочинця Томаса Ріплі («Талановитий містер Ріплі» (1955), «Містер Ріплі під землею» (1970), «Гра містера Ріплі» (1974), «Той, хто прямував за містером Ріплі» (1980), «Містер Ріплі під водою» (1991)), роль якого в екранізаціях різних років виконували зокрема такі зірки, як Ален Делон і Джон Малкович.

8. Сам Андрій Левицький свій вибір пояснює та коментує так: «Геніальність Жана Лафонтена (Jean La Fontaine, 1621–1695) для мене полягає в актуальності його творів і сьогодні, в умовах дворічного локдауну «сovid-19». Відомий французький байкар в кінці XVII століття опублікував «Поєму про Хінне дерево». Поєма присвячена цій дивовижній рослині (Quinquina Tree). У ній він писав, що ніби сам сонцеликий Феб (Аполлон, бог світла, звідси його прізвисько Феб — «промєнєстий», «сяючий») послав людям ліки від смертельно небезпечної болотної лихоманки, напушеної на біле світло підступною Пандорою («всім обдарована» — перша жінка)».

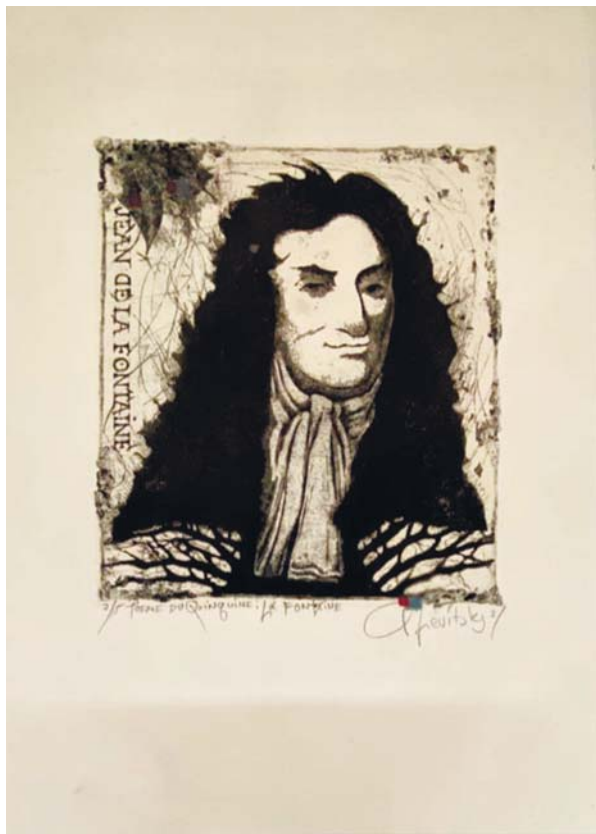

Рис. 9. Поема про хінне дерево (Жан Лафонтен), 2021 р. інталіо

Рис. 10. Ігрокъ (Гравець). Достоевський vs Толстой, 2021 р., інталіо

(2019), «On the Bridge» (2021)). Особливо ж привертає увагу поява в графіці художника персонажів як дещо символічних, так і достатньо повноцінних («Toros Bravos», «Motus Animi Continuus», «Поема про хінне дерево (Жан Лафонтен)», «Ігрокъ. Достоевський vs Толстой» (усі — 2021)). Це може свідчити про початок зовсім нового періоду в його творчості.

Перспективи подальших досліджень. Графіка Андрія Левицького, автора численних і надзвичайно різноманітних за темами, жанрами та манерою виконання творів, заслуговує на ретельне дослідження та детальний аналіз. Особливо це стосується унікальної серії «панорам» («Road to Town», «Love Comes in The Town» (об. — 2002), «Talking to myself» (2004), «Pine Spirit», «Dreamscape» (2005), а також «Geografica Nova» (2007) і «Railroad» (2009)), які є чи не найхарактернішими роботами художника.

Список посилань

- Катериненко, Н. (2011, Червень 30 — Липень 5). Поїзд — константа руху. *Magistral*, с. 12.
- Квітка, Г. (2013). Портрет дерева. Інталіо Андрія Левицького. *Образотворче мистецтво*, 2, 78–79.
- Лагутенко, О. (2001). Трієнале «Графіка — 2000». *Образотворче мистецтво*, 1, 47–49.

- Ламонова, О. (2003). Сонеты к Инталіо: графика Андрія Левицького. *Free time*, II (16), 94–97.
- Ламонова, О. (2004, Грудень 16). Художні можливості топографії. *День*, с. 7.
- Ламонова, О. (2004, Грудень 21). Графічні простори Андрія Левицького. *Демократична Україна*, с. 10.
- Ламонова, О. (2004, Лютий 18). Глибоке «шаманство». *День*, с. 7.
- Ламонова, О. (2009, Декабрь 17). Графические знаки. *Киевские ведомости*, с. 7.
- Ламонова, О. (2010). Художні можливості топографії. *Образотворче мистецтво*, 2–3, 30–31.
- Ламонова, О. (2010, Грудень 1). Чотири погляди на офорт. *День*, с. 7.
- Ламонова, О. (2022). Київ Андрія Левицького. *Наука і суспільство*, 2, 62–63.
- d'Arcy Hughes Ann, Vernon-Morris Hebe. (2008). *Printmaking: Traditional and Contemporary Techniques. Definitive resource book for printmakers, artists, and students*. Rotovision.

References

- d'Arcy Hughes Ann, Vernon-Morris Hebe. (2008). *Printmaking: Traditional and Contemporary Techniques. Definitive resource book for printmakers, artists, and students*. Rotovision. [In English].
- Katerynenko, N. (2011, 30 June — 5 July). Train is Motion Constant. *Magistral*, p. 12. [In Ukrainian].

- Kvitka, H. (2013). Portrait of Three. Intaglio of Andrew Levitsky. *Obrazotvorche mystecztvo*, 2, 78–79. [In Ukrainian].
- Lahutenko, O. (2001). Triennale «Graphic Art — 2000». *Obrazotvorche Mystecztvo*, 1, 47–49. [In Ukrainian].
- Lamonova, O. (2004). Sonnets to Intaglio. *Free time*, 11, 94–97. [In Ukrainian].
- Lamonova, O. (2004, December 16). Art Possibilities of Topography. *Den'*, p. 7. [In Ukrainian].
- Lamonova, O. (2004, December 21). Graphic Spaces by Andrew Levitsky. *Demokratychna Ukrajina*, p. 10. [In Ukrainian].
- Lamonova, O. (2004, February 18). Deep «Shamanism». *Den'*, p. 7. [In Ukrainian].
- Lamonova, O. (2009, December 17). Graphic Signs. *Kievskie vedomosti*, p. 7. [In Ukrainian].
- Lamonova, O. (2010). Art Possibilities of Topography. *Obrazotvorche mystecztvo*, 2–3, 30–31. [In Ukrainian].
- Lamonova, O. (2010, December 1). Four Views on Etching Art. *Den'*, p. 7. [In Ukrainian].
- Lamonova, O. (2022). Kyiv by Andrew Levitsky. *Nauka i suspil'stvo*, 2, 62–63. [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 24.01.2022